

Kerken en leidde tot 't conflict van Assen. Het is toen voor een oogenblik schijnbaar overwonnen, maar wie de Acta van Assen bestudeert, ziet dat in de weerlegging van de subjectivistische dwalingen inzake het Schriftgeloof, ook in Assen sterk scholastisch-objectivistische elementen scholen. En daarom betekende Assen geen radicale overwinning van het subjectivisme. Het wachtte alleen op een betere gelegenheid zich opnieuw te verheffen.

Tusschen 1926 en 1944 liggen bijna twintig jaren. In dien tusschentijd zien wij nu iets grootsch gebeuren. Terwijl aan de eene zijde de verdedigers van het objectivistische systeem en aan de andere zijde de subjectivisten, ook na Assen, hun strijd bedekt voortzetten, gaf God mannen, die boven dit dilemma uitkwamen en terug gingen roepen tot de onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de Schrift zelve.

De Majesteit van de Schrift werd weer gezien en in tal van studies werd de Schrift zelve weer uitgelegd. Dat is de geweldige betekenis geweest o.m. van de Schriftstudies van Greijdanus en Schilder. De Schrift was hier niet langer „bron" voor dogmatische betoogen en werd niet slechts gebruikt om het systeem te fundeeren, maar het eigen systeem der Schriften werd in de openbaringshistorische exegese blootgelegd. Dat bracht een totale ommekeer in het Gereformeerde denken. Het dilemma van objectivisme en subjectivisme werd zodoende overwonnen en in de nieuwgewonnen vrijheid der exegese werd de wil des Vaders nader verklaard.

Maar dit bracht met zich, dat deze reformatische beweging front moest maken naar beide zijden. Zoolw de objectivisten als de subjectivisten gevoelden zich door de nieuwe reformatische beweging bedreigd. Dat spreekt ook vanzelf. Want het onaantastbaar verklaarde systeem werd getoetst en bleek innerlijk onhoudbaar. Dat betekende voor velen het ineenstorten van oude zekerheden, die men onwankelbaar achtte. De scherpe kritiek, zoolw op het overgeleverde verbonds- en sacramentsbegrip als op het vermeende leerstuk der gemeene gratie, was in de oogen van velen heiligschennis. Dat betekende het einde van tal van z.g. „Gereformeerde" zekerheden, die dat heelemaal niet bleken te zijn.

Naar de andere zijde echter kwam ook fel verzet van het subjectivisme. Het oude systeem had voor velen van hen reeds lang afgedaan of veel van zijn glorie verloren. Men handhaaft het als een aantal dogmata, die nog een zekere rem bieden tegen de ongebreidelde doorwerking van het subjectivisme. Kritiek op overgeleverde stellingen vond men hier het ergste niet. Het conflict kwam hier, toen ook het leven des geloofs en der vroomheid aan de Schrift gebonden werd. Het afwijzen van alle mystiek en van het daarmee samenhangende zelfonderzoek, ontmoette aan deze zijde het felste verzet. En vooral toen in het stuk der kerk teruggeroepen werd tot wat de reformatische belijdenisgeschriften dienaangaande belijden en onderscheiden werd tusschen ware en valsche kerk, kwam het subjectivisme eerst recht in het geweer.

En toen kon men het kerkhistorisch verachtnis gadeslaan, dat zij, die in Assen fel tegenover elkander stonden, thans de handen ineen sloegen om de reformatische beweging uit de kerk te werpen. Men zou haast zeggen: Herodes en Pilatus werden vrienden. Maar het komt ons voor, dat er een beter schriftuurlijke vergelijking voor dezen gang van zaken is te vinden. We denken daarbij aan het conflict van Christus met de Farizeërs en de Sadduceërs beiden. De Farizeërs waren bittere vijanden van de Sadduceërs, maar toen het erom ging Jezus van Nazareth naar het kruis te drijven, hadden ze elkander spoedig gevonden. Want voor beiden betekende Hij den ondergang. Het jüdisch systeem der Farizeërs met hun eigenwillige interpretatie van de wet en van de profeten brak uit elkaar op de zuivere exegese, die Christus van de Schriften gaf. Maar ook het hellenistisch modernisme van de Sadduceërs en hun libertinistische levenshouding bleek niet bestand tegen Zijn opening der Schriften. Toen zij Hem dachten te verwarren in hun strikvraag betreffende de vrouw, die zeven mannen had gehad, antwoordde Hij, dat zij de Schriften niet konden noch de kracht Gods en openbaarde Hij, dat het eeuwige leven wel vervolg, maar geen herhaling is. Mattheus 22: 23 v.v. Daarmede had Hij de vijandschap verwekt van Farizeërs en van Sadduceërs beiden, de subjectivisten en de objectivisten van toen.

Zoo totste de reformatische beweging, die God in Zijn genade aan onze kerken gaf, op beide uitersten. Sinds 1944 hebben objectivisme en subjectivisme de macht in de Gereformeerde Kerken vast in handen. Wat intusschen nog niet betekent, dat die beiden vrede hebben gesloten. Ondergronds gaat onverzwakt de strijd nog verder en wie het leven van de gebonden kerken nauwkeurig gadeslaat, ontdekt als spoedig, dat het subjectivisme nu de winnende partij is. Dr K. Dijk kan opponeeren, zooveel hij wil, zijn objectivistisch systeem zal het ongetwijfeld verliezen tegen het subjectivisme van de moderne oecumenisch gezinde „Gereformeerden".

3. ONZE HUIDIGE POSITIE.

Wanneer wij zoo de historische ontwikkeling van de dingen in oogenschouw hebben genomen, zijn wij ook in staat tot situatietekening. Want dat is het eerste, dat vereischt is, om verder te komen.

Nu de kruitdamp van de eerste jaren van den kerkstrijd wat optrekt, zien wij, hoe in de gebonden kerken de vrucht van de reformatische beweging van de dertiger jaren geheel dreigt verloren te gaan. Het geheel van nieuwe inzichten, dat door de voorgaande exegese, het vernieuwde dogmatische onderzoek, de reformatisch-wijsgeerige bezinning gewonnen scheen, kan daar niet verder tot ontplooiing komen en wordt door de leiding zoolw op kerkelijk, als op politiek en sociaal gebied, rustig genegeerd. Het objectivistisch systeem is uit de crisis ongebroken te voorschijn gekomen en is meer dan ooit oppermachtig. De vernieuwing, die een oogenblik over de geheele linie scheen te komen, is teruggewezen en daarmee is het geheele Gereformeerde leven met sterilitet geslagen. Men doet alsof het huis, waarin men woonde, nooit is geschokt geweest en alsof het ook voor de toekomst nog uitstekend bewoonbaar is.

PSALM 75 (vertaling N.B.G.)

U, o God, U loven wij, U looft uw volk 't allen tijd,
want uw naam, die ons verblijdt, is ons dag aan
men vertelt door 't ganse land al de woondren
[dag nabij, van uw hand.]

Wankelt ook, met wie op haar een woonsteê vindt,
[heel de aard] zij blijft tot mijn uur bewaard, dan zal 'k richten
[recht en waer:] Ik heb door mijn woord en wet haar pilaren
[vastgezet.]

„Heft", zeld' ik, „o hoogmoed, nooit uw hoorn en
[hals trots omhoog] Oost noch West, noch 't dorre droog der woestijn
[verheft ons ooit:] God, die 't onrecht niet gedooft, Hij vernedert, Hij
[verhoogt.]

Bruisend is de beker, die de booze slopende drinkt
tot den droesem, die bezinkt — 'k loof mijn God
[daar ik het zie, dat wie goddeloosheid doet 's HEEREN mengwijn
[drinken moet.]

Mij aangaande, 'k meld altijd zijn macht den
[volken bekend,] Jakobz God, die 't oordeel zendt, 'k zing uw naam
[en majesteit,] 'k houw der boozen hoornen neer; God geeft den
[rechtvaardig] eer.

* Ps. 77: 15.

Daarom te meer rust thans op ons de taak, die ingezette vernieuwing door te zetten en onverbidlijk het wrakke van dat huis aan te toonen. Een van de vruchten van de Vrijmaking is, dat de HEERE ons daartoe thans de mogelijkheid schenkt. God heeft ons verlost van de beklemming, welke over het Gereformeerde leven was gekomen, en voor geen prijs mogen wij die vrucht van de Reformatie laten verloren gaan. In al hetgeen in de dertiger jaren geschreven is, ligt een groote hoeveelheid materiaal opgestapeld, dat thans verwerkt moet worden en in praktijk gebracht.

Want de situatie is, sinds Kuiper ons volk voorging en zijn systeem bouwde, wel wat veranderd. Nieuwe stroomingen beroeren het geestesleven van Europa. In het Barthianisme is een nieuwe ketterij verschenen, die meer nog dan het modernisme in de vorige eeuw, het Christelijk geloof aantast tot in zijn grondslagen. In de oecumenische beweging openbaart zich een afval van het Woord Gods aangaande de kerk, zoolw sinds de dagen van de oppermacht van de Roomsche Kerk mischien niet gezien is. Onze jongere generatie groeit temidden van dit alles op en wil een koers gewezen zien. En wij kunnen noch mogen onze jongeren binnenvoeren in het huis, dat Christelijk Nederland zich gebouwd had in het slot van de vorige en het begin van deze eeuw. Het zou niets minder betekenen dan het prijsgeven van de vruchten van de Vrijmaking en het zou onze jongeren weerloos uitleveren aan den geest dezer eeuw. God heeft ons in een eeuw geboren doen worden, waarin de strijd zich opnieuw toespitst om de grondslagen van ons allerheiligst Christelijk geloof en waarin nieuwe ketterijen het geloof, dat den heiligen overgeleverd is, trachten te ondermijnen. Maar God geeft daarbij ook de wapenen om dat geloof te bewaren en daarom zullen wij wel hebben toe te zien, hoe wij dat doen.

Daarom was het noodig deze situatietekening te geven. Wanneer wij ons dan afvragen, wat de grondslagen zijn, waarop dit huis was gebouwd, stuiten wij bij alle discussies, die op het oogenblik in eigen kring worden gevoerd rond de vraagstukken, die er zijn op politiek en sociaal gebied, steeds op een tweetal grondproblemen, waar heel Kuiper's conceptie mee staat of valt, n.l. dat van de gemeene gratie en dat van de pluriformiteit der kerk. Het is geen wonder, dat het juist deze twee zijn, die naar voren springen. We zouden immers het vraagstuk ook kunnen terugbrengen op de grondnoe-

mer van de vraag naar de verhouding van kerken wereld. Daarbij houdt de kwestie van de pluriformiteit zich bezig met het eerste lid van het probleem en de kwestie van de gemeene gratie met het tweede lid. Er zou hier nog te noemen zijn de kwestie van de souverainiteit in eigen kring, maar wij meenen, dat dit een z.g. beginsel is, dat voortvloeit uit dat van de gemeene gratie. En voorts willen wij nog opmerken, dat ook de kwestie van de pluriformiteit zelf niet van de gemeene gratie is los te maken, zoolw we ook hopen aan te toonen.

En daarmede is de verdere gang van ons betoog aangewezen. We hopen eerst in te gaan op Kuiper's gemeene gratie conceptie en daarna op de kwestie van de pluriformiteit. Uiteraard bedoelen wij niet een uitputtende verhandeling over deze kwesties te geven. Het gaat er ons alleen om, dat wij de groote vragen zien, welke zich in dit stadium van onzen strijd aan ons voordoen.

Zwolle.

R. H. BREMMER.

UIT DE SCHRIFT

De wijzen als leugenaars ontmaskerd

En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen, en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij den krijgsknechten veel gelds,
En zeiden: Zegt: Zijn discipelen zijn des nachts gekomen, en hebben Hem gestolen, als wij sliepen. Matth. 28: 12, 13.

Hoe vreeselijk is het stilzwijgen van den Evangelist over die beraadslaging-zelf van den Joodschen Raad. We krijgen daarvan alleen te hooren hun besluit tot omkopen van de wachters. Blijkbaar is bij geen van hen de gedachte, of ook zelfs de neiging opgekomen, zich nu toch eindelijk gevangen te geven en voor de feiten te zwichten. En het vreeselijke van dat stilzwijgen van den Evangelist, d.i. van den Heiligen Geest, is, dat er blijkbaar op iets dergelijks ook niet meer gerekend wordt.

God verwacht niet meer, dat de Overpriesters en Schriftgeleerden, dat de Joodsche Raad zich alsnog tot geloof en bekeering zal laten bewegen door het Jona-teeken. Omdat bij al hun afwijzen van al de tekenen, door Jezus tijdens Zijn leven op aarde gedaan, niet anders had voorgezet dan louter zelfhandhaving, welke hen er zelfs toe had gebracht Jezus' werk aan de demonen toe te schrijven, en zoo te lasteren willens en wetens den Heiligen Geest en te begaan de eenige onvergefelijke zonde.

Het was geen zwak geloof, dat in hen om een teken had gevraagd, maar bruto en hardnekkig ongeloof. Omdat zij diep in hun hart hoopten en vermoeden, dat Jezus aan hun wensch niet tegemoet zou komen, en zij zich dus met zekeren schijn van recht van Hem konden afkeeren.

Welnu, het is wel opdat deze on-wil om in Jezus te gelooven, en hun zelfhandhaving-tot-lederen-prijs voor allen klaar aan het licht treden zou, dat God de HEERE de Sanhedristen op zoo-Goddelijk-vermakelijke wijze met de wachters als getuigen der waarheid heeft geconfronteerd, en hen door dezen het voorzeggde Jona-teeken heeft laten boodschappen.

Zeker, zij zouden ongetwijfeld ook, wanneer er hoegenaamd geen wachters in het spel waren geweest, het Evangelie van Jezus' opstanding toch met gelijke leugen hebben tegengestaan. Maar God zorgt er voor, dat Mattheus, die speciaal voor de Joden schrijft om hen Jezus te verkondigen als den Christus, den Messias der vaderen, reeds aanstonds in zijn Evangelieverhaal deze al-te-doorzichtige leugen met de waarheid achterhalen kan. Daarvoor had God-Zelf hen op dat lumineuze idee van die grafwacht gebracht!

Hadden zij in de overlevering van Jezus tot den kruisdood de maat van hun vaderen, die zich immers ook als echte profetenmoorders hadden doen kennen, overeenkomstig Jezus' eigen woord, vol gemaakt, in hun herhaalde afwijzing van de woorden van Jezus, zoolw van belofte als van bedreiging, in hun volgehouden ongeloovige verwerping daarvan, hebben zij zich hoe langer hoe meer verhard, zoodat hun niet-WILLEN-gelooven door het rechtvaardig oordeel Gods eindelijk geworden is tot een niet-KUNNEN-gelooven.

En doordat zij zich hermetisch afgesloten en doof gehouden hadden voor Zijn WOORDEN, kon ook geen enkel TEEKEN hen meer toespreken.

Het is toch met het teken, zoolw de redacteur van dit blad ergens teekenachtig heeft opgemerkt, als met die bekende theelichtjes met glas er omheen, waarin figuurtjes zijn aangebracht. Als het vlammetje brandt zien wij de figuurtjes, maar dooft het, dan zijn ze onzichtbaar. Welnu, waar het Woord, d.i. het vlammetje weg is, zien we het teken niet meer. Maar waar het Woord is gaat het teken leven.

Mochten zij nu JEZUS' tekenen al niet hebben willen aanvanden in geloof, omdat zij Zijn WOORD niet vertrouwden, en konden zij zich ten opzichte van Hem nog dekken met zekeren schijn van recht door Hem te vragen naar een legitimatiebewijs in een teken uit den hemel, dat toch heel hun houding niet anders was geweest dan schijnheilige huichelarij, wordt op den Paaschmorgen openbaar, waar zij niet „maar" met Jezus, doch met den hemel-zelf direct krijgen te doen:

an kerken
de pluri-
e lid van het
e gratie
noemen zijn
e in eigen
g, beginsel is,
e gratie. En
k de kwestie
f niet van de
we ook hopen

ons betoog
op Kuyper's
e kwestie van
niet een uit-
es te geven.
grote vragen
en strijd aan

BREMMER.

SCHRIFT

maskerd

et de ouder-
genomen heb-
knechten veel
elen zijn des
Hem gesto-
h, 28 : 12, 13.

en Evangelist
dschen Raad.
en besluit tot
bij geen van
g opgekomen,
en voor de
van dat stil-
den Heiligen
lijks ook niet

erpriesters en
zich alsnog
gen door het
van al de tee-
aarde gedaan,
afhandhaving,
us' werk aan
steren wilens
aan de eenige

om een tee-
nekkig onge-
en vermoed-
tegenmoet zou
ijn van recht

n in Jezus te
ren-prijs voor
d de HEERE
akelijke wijze
heid heeft ge-
orzegde Jona-

meer er hoe-
aren geweest,
h met gelijke
orgt er voor.
n schrijft om
us, den Mes-
jn Evangelie-
niet de waar-
d-Zelf hen op
gebracht!

Jezus tot den
e zich immers
doen kennen,
gemaakt, in
en van Jezus,
n hun volge-
n, hebben zij
dat hun niet-
oordeel Gods
TEN-gelooven.
loten en doof
kon ook geen

redacteur van
merkt, als met
heene, waarin
amette brandt
n zijn ze on-
et vlammetje
aar waar het

et hebben wil-
WOORD niet
chte van Hem
ht door Hem
en teeken uit
et anders van
ordt op den
„maar” met
ijgen te doen:

een Godsgezant, die openlijk demonstreeren komt, dat Zijn graf leeg is en die voor de Overpriesters en hun handlangers geen woord meer over heeft, maar de wachters eenvoudig door zijn verschijning-alleen wegbonjourd.

En dat deze halsstarrige onwil om het Woord Gods te aanvaarden maar niet alleen een sinister kenmerk was van den Joodschen Raad in zijn huidige samenstelling, maar van het Joodsche volk als geheel in zijn optreden in de geschiedenis der openbaring is voor wie bij de Schrift leeft, droeve realiteit.

Niet alleen Mozes, een man zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen, die op den aardbodem waren, maar ook de HEERE Zelf, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, had van Zijn volk moeten getuigen in de woestijn: Ik heb dit volk aangemerkt, en zie: het is een hardnekkig volk.

En door zijn profeet Jesaja hooren wij Hem klagen: Wie is blind, indien niet Mijn knecht, en doof gelijk Mijn bode, dien Ik zend? Wie is blind gelijk de verouderde en blind gelijk de knecht des HEEREN. Gij hebt wel veel gezien, maar geeft geen acht; de ooren zijn geopend, maar hoorde niet (42 : 19, 20).

Het is dan ook geen wonder, wanneer wij Hem door Jeremia hooren aanzeggen, dat Hij het met de andere volken onder het oordeel gelijkgeschakelen zal, want alle volken zijn onbesneden, maar het gehele huis Israël zijn onbesneden van hart (9 : 26).

En straks hooren wij Stefanus in de laatste officiële vermaning aan het Joodsche volk hen in heilige verontwaardiging voor de voeten werpen: Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en ooren! gij wederstaat ALTIJD den Heiligen Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij! (Hand. 7 : 51).

En eindelijk zien wij Paulus in zijn brief aan de Thessaloniëzen de rekening opmaken, als hij van hen schrijft: die ook gedood hebben den Heere Jezus, en hun eigen profeten, en ons hebben vervolgd, en Gode niet behagen, en allen menschen tegen zijn. En verhoorden ons te spreken tot de heidenen, dat zij zalig mochten worden: OPDAT zij allen tijd hun zonden vervullen zouden. En de toorn Gods is over hen gekomen tot het einde (1 Thess. 2 : 15, 16).

De Schrift toont het dus, hoe er bij het eigen volk Gods, het volk der verkiezing, is één volgehouden gedragslijn van systematisch voortgezet verzet tegen de heilsopenbaring van het begin tot het eind.

Zij toont ons hoe daarin, zeker, is de verantwoordelijkheid en de schuld der Joden, maar tevens, hoe ook dit droevig feit niet valt buiten het soeverein bestel van den God der verkiezing.

Dit blijkt reeds uit dat veelzeggende woordje „opdat”, hetwelk Paulus bezigt in het zoeven genoemde Schriftwoord: Zij verhinderen ons te spreken tot de heidenen..... opdat zij allen tijd hun zonden vervullen zouden. Spreekt dit „opdat” immers niet van een doelstelling der Joden, maar van die van God!

En die doelstelling was, gelijk Paulus aangeeft in zijn brief aan de Romeinen, opdat het openbaar zou worden, dat GOD WAARACHTIG is, maar ALLE MENSCH LEUGENACHTIG (3 : 4). „Israëls ongehoor en ontrouw moesten de leugenachtigheid, verdorvenheid, van alle menschen, ook van de hoogst begenadigden, in het licht stellen en dus hun onwaardigheid om door God bevoorrecht te worden, doen uitkomen, opdat gezien kon worden, dat het enkel Gods ontferming en goedertierenheid is, dat Hij geeft en redt” (Grijdanus, Romeinen, Bott. 1, 162).

De verharding moest over Israël komen, zij het ook slechts voor een deel, en dat zoowel naar uitgebreidheid als naar tijd (Grijdanus, a.w. 2, 514), opdat door hun val de zaligheid den heidenen geworden zou, en de rijkdom der wereld (11 : 11, 12).

Zoodat ons hier allerminst voegt den staf te breken over die onverbrekelijke Joden, maar veeleer vrees. Vrees, dat gelijk God de HEERE de natuurlijke taken niet gespaard heeft, maar die heeft afgehouden, opdat wij mochten worden ingeënt, Hij mogelijk ook ons niet spare, als ook wij nl. niet staande blijven in het geloof (11 : 21).

Want dit is de vermaning, welke in het Godswoord van onze tekst tot ons uitgaat, dat wij ons toch niet onder de voortgaande Evangelieprediking zullen verstarren in ongehoor, en zoo ten val komen door te volgen dit voorbeeld van ongehoorzaamheid (Hebr. 4 : 11).

Ook ons is en wordt immers het Evangelie verkondigd, gelijk als hun, maar het Woord der prediking deed hun geen nut, omdat het niet met geloof gepaard ging bij hen, die het hoorden (4 : 2).

Voor de zooveelste maal werd ons ook dit jaar weer het Paaschevangelie verkondigd, de boodschap gebracht van Christus' overwinning op den dood. En die overwinning meldt ons o.a., dat Hij onze schuld heeft verzoend, en de volkomen gerechtigheid ons heeft aangebracht. Zoodat geen schepsel ter wereld, ook zelfs Satan niet, ons meer bij God verklagen kan met eenigen schijn van recht, zoodat Hij ons verdoemen zou moeten (Openb. 12 : 8b).

Hebben wij deze blijde boodschap voor ons aanvaard in geloof? Of hebben wij soms de aanvaarding daarvan afhankelijk gesteld van het teken der levensvernieuwing bij ons?

Lezer, weet dan, dat ook gij dit teken nimmermeer zult ontvangen. Omdat zich daarin — in dat stellen van die conditie — openbaart, hoe zorgvuldig ook gemaskeerd onder vromen schijn, uw zelfhandhaving, welke van genade niet leven wil, maar zelf nog iets

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Over de nuttigheid van den Catechismus

Het leeren van den Catechismus heeft velerlei nut. In de allereerste plaats denken we natuurlijk aan den zegen, die er in den kennisinhoud van dat leerboek zelve gelegen is: de kennis van de drie stukken, die ons van noode zijn om welgetroost te leven en zalig te sterven en de kennis van de drie „hoofdsommen: het geloof, het gebod, het gebed”.

Maar afgedacht van wat inderdaad het belangrijkste en het eigenlijke doel van het catechismusonderwijs is, de kennis van „de verborgenheden des HEEREN” brengt het bezig zijn met den Heidelberger nog velerhande andere vrucht.

Het is er mee als met het onderwijs in den Bijbel. Hoe ongewoon verdiept die dagelijksche bijbelles op de School met den Bijbel de historische kennis en het historisch besef onzer kinderen: de Schrift brengt ze al vroeg met oude volken, oude landen, oude culturen, oude zeden en gewoonten, met een geheel andere dan de fauna en flora van het eigen vaderland in aanraking, met de zeldzaam schoone poëzie van het psalmboek. Daar gaat het bij het onderwijs wel niet om, maar dat krijgen ze, wanneer hun Gods groote werken uit de Schriften verhaald worden, toch mee.

Zoo is het ook met den Catechismus.

De Leidsche Hoogleraar Bolland, die nogal geruchtmakend in de eerste decennien dezer eeuw de Hegeliaansche wijsheid — zij het dan „op z'n Hollandsch en Bollandsch” naar hij plecht te zeggen — in de Sleutelstad doceerde, placht zijn studenten te waarschuwen voor lichtvaardig aanknoopen van een debat met menschen, die den Heidelbergischen Catechismus hadden geleerd: „die zijn — zoo onderwees Bolland — in het denken getraind”. Die hadden volgens hem geleerd te vragen: „Waarom is dat zus? En waarom is dat zoo? Wat beteekent dit? En wat beteekent dat? En als dit zus is, waarom is dat dan zoo?”

Ongelijk had de Leidsche „Hegelaar” niet. Daar zit wat in dien Catechismus!

Zijn taal houdt ook den hand aan het verleden vast! Tien tegen één, dat jongens en meisjes, die den Bijbel en den Catechismus geleerd hebben, veel gemakkelijker dan hun „natuur- en lotgenooten” van scholen, waar men dat onderwijs niet kent, doordringen in de schatten van onze vaderlandsche letterkunde. Bij hen is er nog eenige kans, dat ze naar Vondel en Huygens en Hooft en Brandt, naar Van Lennep's romans en naar Hildebrand's Camera grijpen. Het asfaltkind, dat vandaag bij film en beeldroman opgroeit, wordt — worteloot en los van

het verleden — een sneller prooi van de revolutie, die slechts in een ook historisch onwortelode wereld kan slagen.

Er zijn vandaag zelfs literatuur-critici, voor wie het leeren van den Catechismus niet onnut zou zijn geweest. Een van hun gilde besprak onlangs in Elsevier een tweetal romans. Hij herinnerde aan de uitspraak van Daatje Leevend in de schepping van Wolff en Deken: Willem Leevend, die in een van haar brieven aan Tante Martha de Harde uitlegde, wat toch wel een roman was: „een versierde historie”. Blijkens het vervolg van de heer J. W. Hofstra die definitie op alsof er stond: „een opgesierde historie”, een echte historie dus, voorzien van de noodige „versierselen” om een roman te worden. Zoiets dus als waarvan Hildebrand sprak, toen hij het had over „een neus van verbeelding op een gezicht van werkelijkheid”. Had die mijnheer Hofstra nu maar den Catechismus geleerd, dachten we zoo. Dan zou hij op de vraag: „Wat is afgoderij” het antwoord uit het hoofd hebben moeten leeren: „Afgoderij is in de plaats des eenigen waren Gods, die zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, iets anders versieren of hebben, waarop de mensch zijn vertrouwen zet”. En een voetnootje in het vragenboekje of een dominee, die zijn taal gekend had — het valt met de taalkennis van dominees soms mee, mijnheer! — zou hem kunnen vertellen, dat „versieren” in den tijd van den Catechismus en ook nog in de dagen van Betje Wolff zooveel beteekende als „verzinnen” of „fantasieren”.

Jammer, dat andere scribenten in Elsevier den Catechismus blijkbaar vergeten hebben. Zoo de Haagsche emeritus ds A. G. Barkey Wolf. Want deze predikant hoorde in St. Pauls in Londen een „leekepreek” van den staatsman Sir Stafford Cripps. „Bij allen” — ook bij ds B. W. — „was er dien avond een gevoel dat hij het goed had gedaan”. Maar toen wij het verslag van deze „leekepreek” lazen, dachten wij weer eens aan onzen ouden Catechismus. Sir Stafford had gezegd: „Wat wij noodig hebben is de controle van den geest in onze dagelijksche werkzaamheden, zooals Christus ons geleerd en in zijn eigen persoon gedemonstreerd heeft”. Maar beter dan deze humanistische wijsheid leerde de Catechismus en ds Wolf en mij, dat onze Heere Jezus Christus de Middelaar is, „die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid en een volkomen verlossing geschenken is”.

Intusschen vond ook ds Barkey Wolf, dat zijn synode de „rechte leer” moest handhaven. Niet tegen hem natuurlijk.

D. E. C.
P.S. Iemand deed ons weten, dat in de beschrijving van de Valkenjacht in het grafelijk Den Haag eenige historische onjuistheden voorkwamen. Wij wisten dat ook wel. Maar ze bedochte niet een kroniek te zijn. Dat was nu „een versierde historie”.

D. E. C.

van uw leven waant te kunnen terecht brengen buiten den Christus om.

Zeker, de kracht Zijner opstanding moet zich ook in uw leven openbaren. En zij zal dat ook doen. Doch alleen dan, wanneer gij u aan den Opgestane-Zelf vastgrijpt, in geloovig vertrouwen dat Hij u niet alleen gegeven is tot rechtvaardiging en verzoening van uw schuld, maar ook tot heiligmaking en vernieuwing van uw leven. Dat Hij de laatste even zeker in u tot stand zal brengen door Zijn Geest, als Hij ook de eerste in getrouwheid voor u heeft volbracht.

De eigenlijke reden, waarom de Joden zich aan Jezus ergerden en Zijn Woord voor kennisgeving hebben aangenomen, was, omdat zij zichzelf niet wilden prijsgeven, omdat zij van Zijn genadeverkoondiging niet gediend waren, maar meenden zelf nog wel iets voor God te kunnen presteeren; zich bij Hem nog wel eenigermate verdienstelijk te kunnen maken. Omdat zij niet als zondaren wilden worden verbroken en ten toon gesteld. Omdat zij niet van hun hooge voetstuk af wilden.

Een ieder onzer hoede zich voor dat huiveringwekkend voorbeeld van ongehoorzaamheid en late zich gezegen.

Verwacht geen bekeering van uw leven, wanneer ge niet wilt beginnen met de kinderlijk-gehoorzame belijdenis van den opgestanen Christus als ook uw Heer en uw God.

Verhard uw hart niet, opdat God de HEERE ook u uiteindelijk niet overgeve aan het goedgevoelen uws harten, om u te laten wandelen in uw raadslagen (Ps. 81 : 13).

J. GROEN.

KERKELIJK LEVEN

Bijbelsche geschiedenis voor jongelieden

Wolf Meesters is de auteur van een prachtig uitgevoerd werk, voorzien van bijzonder goed platenmateriaal, ten dienste van „jongelieden”, en voor hen verhalende de „bijbelsche” geschiedenis. Het eerste deel (O.T.) ligt nu in schitterenden band op onze tafel.

We lazen onlangs een beoordeeling (in „Ontmoeting”) van een ander werk van denzelfden auteur, n.l. Grethe uit „de Blauwe Engel”. Daarin troffen ons volgende opmerkingen van den recensent: „De behandeling is door Meesters conscientieus, met kennis

van zaken geschied. Er is nauwelijks een pagina, welke niet getuigt van aandachtig, minutieus historisch onderzoek. Dit dringt zich niet aan den lezer op; dit ontdekt men pas, als men er op let.”

Deze voor de zelfcritiek van den auteur zeer waardevolle en juist voor zulke auteurs niet „gevaarlijke” volzinnen schijnen me niet alleen voor het één, doch ook voor het andere werk volkomen verantwoord. Wij zijn van oordeel dat er op het gebied van „bijbelsche geschiedenis”, verhaald voor kinderen, of jonge menschen, niet veel gepubliceerd is, dat, zonder in den handboekentijl te vervallen, zulken lof verdient heeft. En dat het ditmaal een boek betreft, dat orthodox wil zijn, en dan weet, wat dit woord beteekent, verhoogt voor ons de waarde van het boek en onze blijdschap om zijn verschijning. De bijschriften bij de platen laten hier en daar eenige vraagtekens uit het recensentenpotlood tuimelen, maar ook die bijschriften zijn toch weer een genot op zichzelf, omdat ze ons oog ervoor openen, dat de teekenaar — de voortreffelijke Isings — denzelfden lof verdient als de auteur. Hoe veel archaeologische studie ligt achter elke plant; we durven verzekeren, dat ook op dit punt dit boek een hoogtepunt is in de illustratiekunst bij de Schrift, en ook nu weer niet in wetenschappelijk werk, doch in een boek voor „het volk”. „Er is nauwelijks een „haaltje” in dit plaatwerk, „dat niet getuigt van aandachtig, minutieus onderzoek”.

Deze jeugdbijbel is voor „jongelieden”; de ouderen dus. Men vraagt zich dus als recensent af, of de auteur zich ook ingespannen heeft, om den Christus Gods te laten zien, staande aan het einde van de wegen van het Oude Testament. Men ziet onophoudelijk den schrijver hier bedacht op zijn taak in dezen. En ook hier blijft hij verteller — geen schrijver van een verhandeling. Dat is wel de hoogste lof, dien men een verteller kan toebrengen; men merkt overal, dat de auteur gestudeerd heeft — talloze details wijzen op exegetischen voorarbeid — maar nooit pronkt hij met zijn kennis; en de verantwoording kan in een werk als dit rechtstreeks niet gegeven worden, zonder het karakter van het boek te schaden.

De lezer begrijpt al, dat we een warme aanbeveling bedoelen te geven. De auteur zij met dit werk hartelijk gelukgewenscht, de jeugd ook.

De uitgave is van de firma Wolters (Groningen) en Kok (Kampen). Moge het Nieuwe Testament straks even gelukkige bewerking vinden.

K. S.